

به نام خدا

کنکاشی در بازار نشر ایتالیا

مجید جعفری اقدم

ریس آژانس ادبی و ترجمه پل

manager@pol-ir.com

کشور ایتالیا مهمان ویژه نمایشگاه کتاب امسال تهران می باشد. طبق گزارش روابط عمومی موسسه نمایشگاه های کتاب ایران قرار است این کشور در فضایی ۳۰۰ متری و با حضور بیش از ۱۵ ناشر و نویسنده ایتالیایی فعالیت ها و برنامه های فرهنگی در ارتباط با نشر و کتاب ارائه دهد. در این کوتاه نوشته سعی می شود خلاصه ایی از بازار نشر کشور ایتالیا ارائه شود تا بتواند آگاهی اجمالی از ظرفیت ها و فرصت های بازار نشر این کشور را در اختیار ناشران و نویسندگان ایرانی قرار دهد و به برقراری روابط حرفه ایی آنها با بازار نشر ایتالیا کمک کند.^۱

کشور ایتالیا، با حدود ۶۱ میلیون جمعیت و جامعه کتابخوان ۲۴ میلیونی، یکی از کشورهای پرجمعیت در اروپا با بازار نشر نسبتاً گسترده در مقایسه با سایر کشورهای اروپایی می باشد و به جهت بزرگی صنعت نشر آن در رتبه هفتم جهان قرار دارد. این کشور با برخورداری از تمدن و فرهنگی دیرپا، از مردمی علاقمند به کتاب و کتابخوانی برخوردار است. این رویکرد به کتاب و مطالعه رشد قابل توجهی دارد، بطوریکه جمعیت کتابخوان آن در سال ۲۰۱۶ در مقایسه با سال ۲۰۱۵ رشد ۱,۲ درصدی داشته است. بنا به گزارش اخیر انجمن ناشران ایتالیا (ALE) در هر سال بطور میانگین حدود ۱,۵ میلیون نفر هر کدام یک کتاب با عنوان جدید مطالعه می کنند. گردش مالی (تیرن اور مالی) صنعت نشر در این کشور سالیانه حدود سه میلیارد یورو می باشد.

صنعت نشر در ایتالیا قدمتی به تاریخ اختراع دستگاه چاپ در جهان دارد و یکی از صنایع های مهم در چرخه اقتصاد این کشور است. با وجود این که این صنعت بیشتر در اختیار کارتل های بزرگ نشر می باشد، ولی ناشران مستقل و کوچک نیز حضور خوب و موفقی در بازار

^۱ در این مقاله از گزارش سالانه انجمن ناشران ایتالیا در سال ۲۰۱۶ و همچنین اطلاعاتی که خانم الا شر از آژانس ادبی توسیز در ایتالیا در اختیار آژانس ادبی و ترجمه پل قرار داده، استفاده شده است.

نشر ایتالیا دارند. طبق آخرین آمار اعلام شده توسط انجمن ناشران ایتالیا ۴۶۰۸ موسسه انتشاراتی در این کشور فعالیت می کنند که بیش از نیمی از این تعداد بطور میانگین در هر سال ۱۰ عنوان کتاب منتشر می کنند. در مجموع بطور میانگین سالانه ۶۵۰۰۰ عنوان کتاب (چاپ اول) در ایتالیا منتشر می شود.

بازار نشر در ایتالیا از سال ۲۰۰۷، به جهت بحران های اقتصادی، رکود سختی را تجربه کرد و این رکود بیش از ۵ سال ادامه داشت. اما در چند سال اخیر بازار نشر در این کشور رشد و توسعه قابل توجهی داشته است. این رشد بیشتر مدیون تغییر رویکرد ها و توجه بیشتر به تولید محتوا، بویژه در حوزه ادبیات داستانی و کودک و نوجوان، ورود به بازارهای نشر بین الملل و مبادلات کپی رایت و ترجمه و همچنین تولید کتاب های الکترونیک بوده است (در سال ۲۰۱۵ نرخ رشد تولید کتاب های الکترونیک ۲۱ درصد بوده است. البته در یک سال گذشته فروش کتاب های الکترونیک رشد کمتری نشان می دهد). در سال ۲۰۱۵ نزدیک به صد میلیون نسخه کتاب چاپی در ایتالیا به فروش رفته است.

نکته قابل توجه رشد فزاینده نرخ فروش کپی رایت و ترجمه کتاب های ایتالیایی در جهان می باشد و این نرخ رشد به ۱۱,۷ درصد رسیده است. این رشد در مقایسه با سال ۲۰۰۱ که ۳,۲ درصد بوده در سال ۲۰۱۵ به ۹,۵ درصد رسید. در سال گذشته تعداد عناوین کتاب های ایتالیایی که به خارج از مرزها راه پیدا کردند، بطور میانگین ۶۰۰۰ عنوان بود. به عبارت دیگر، از هر ۱۰ عنوان کتاب ایتالیایی کپی رایت و یا ترجمه یک عنوان برای ترجمه و چاپ در کشورهای دیگر واگذار شده است. ۴۹,۵ درصد از کپی رایت های واگذار شده به ناشران در کشورهای دیگر در موضوع ادبیات داستانی و ۴۲,۵ درصد در موضوع کودک و نوجوان بوده است. اسپانیا و کشورهای اروپایی، بویژه در شمال اروپا بیشترین مشتریان خرید کپی رایت کتاب های ایتالیایی هستند. با این حال در سال های اخیر فروش کپی رایت آثار ایتالیایی در کشورهای آسیایی نیز رشد قابل توجهی داشته است. به عنوان مثال تعداد آنها در چین از ۱۴۲ عنوان در سال ۲۰۰۷ به ۶۰۰ عنوان در سال ۲۰۱۵ رسیده است.

به جهت موضوع و ژانر، ادبیات داستانی (بویژه رمان های جنایی)، کودک و نوجوان و موضوعات مربوط به کسب و کار از اولویت بالایی در بازار نشر ایتالیا برخوردارند. حدود یک پنجم از مجموع کتاب هایی که در این کشور منتشر می شود، ترجمه از زبان های دیگر، بویژه انگلیسی است و سهم زبان های دیگر ۱۰ درصد از کل کتاب های ترجمه و چاپ شده می باشد.

متولیان نشر در ایتالیا، بعد از ۵ سال رکود در بازار نشرشان، برای توسعه و خروج از رکود به امر تولید محتوا و فروش کپی رایت کتاب هایشان در خارج از ایتالیا سیاست گذاری و برنامه ریزی های قابل توجهی داشته اند. در این راستا نقش آژانس های ادبی و پروژه های حمایتی از ترجمه و نشر آثار ایتالیایی در کشورهای دیگر شایان توجه و دقت است. آنها بعد از کسب موفقیت های زیاد در کشورهای اروپایی، توجه ویژه ای به بازارهای نشر در کشورهای آسیایی نشان داده اند و حضور فعال در عرصه ها و بازارهای نشر کشورهای آسیایی، از جمله مهمان ویژه نمایشگاه های کتاب ابوظبی و تهران شدن در سال ۲۰۱۷ در راستای توسعه نشرشان در کشورهای آسیایی می باشد.

آژانس های ادبی در ایتالیا نقش مهمی در چرخه نشر این کشور، جریان سازی، جهت دهی رویکردها و توسعه نشر بین الملل دارند. حضور فعال و موفق آنها در بازارهای نشر کشورهای مختلف، بویژه نمایشگاه های کتاب و سایر رویدادهای فرهنگی، تاثیر بسزایی در راهیابی کتاب های ایتالیایی در کشورهای دیگر دارد. حضور ۱۶ آژانس ادبی ایتالیایی در نمایشگاه کتاب فرانکفورت در سال ۲۰۱۶ زمینه ساز فروش کپی رایت صدها عنوان از کتاب های ایتالیایی به ناشران خارجی شد.

تعامل و مراوده بین نشر ایران و ایتالیا، علی رغم برخورداری هر دو کشور از فرهنگ و تمدن دیرین و غنی، از سطح قابل قبولی برخوردار نیست و این رابطه بیشتر یک طرفه بوده است. بسیاری از آثار ادبی ایتالیا در ایران به زبان فارسی ترجمه و انتشار یافته اند و از مخاطبین خاص و شاید بیشتری بهره می برند. همت شخصی بعضی از مترجمان از زبان ایتالیایی به زبان فارسی از دیر باز پای اکثر آثار ادبی ایتالیا را به ایران باز کرده است. از آن جمله می توان به بهمن فرزانه، مترجم زبردست ایرانی، اشاره کرد که تاکنون ۶۰ عنوان از آثار ادبی ایتالیایی را به زبان فارسی ترجمه کرده است. لذا نشر و آثار ایتالیایی تا حدود زیادی برای مخاطبین ایرانی آشنا می باشد. اما در مقابل آثار اندکی از آثار ادبی ایران به زبان ایتالیایی در اختیار و دسترس مخاطبین و کتابخوان های ایتالیایی قرار گرفته است. اندک آثار موجود نیز بیشتر کتاب های ادبی کلاسیک ایرانی، همچون شاهنامه و حافظ می باشند. از طرف دیگر، متأسفانه رابطه حرفه ایی و کاری مناسبی بین ناشران ایرانی و ایتالیایی تاکنون برقرار نشده است و ورود و حضور آثار در هر دو کشور از قواعد معمول و روشمند بین المللی مبدله کپی رایت پیروی نمی کند. آثار ایتالیایی در قالب هایی غیر از مبدله رایت و ترجمه در ایران ترجمه و چاپ می شوند و آثار ایرانی، به جز موارد اندکی، از جمله آثار مصطفی مستور، محمود دولت آبادی، فریبا وفی و چند رمان نویس معاصر ایرانی که اخیراً توسط چند ناشر ایتالیایی از جمله انتشارات Ponte33 و Irfan Edizioni در قالب خرید کپی رایت و ترجمه به زبان ایتالیایی ترجمه و منتشر شده اند، حضور چندانی در بازار نشر ایتالیا ندارند. رابطه موجود غیر حرفه ایی بین نشر دو کشور نیازمند بازبینی و تمهید برنامه هایی فراتر از برگزاری هفته های فرهنگی و سایر برنامه های فرهنگی و رسمی توسط رایزنی های فرهنگی هر دو کشور را می طلبد.

حضور کشور ایتالیا به عنوان مهمان ویژه نمایشگاه کتاب امسال تهران می تواند فرصت ها و بسترهای خوبی برای ایجاد و برقراری رابطه حرفه ایی و اقتصادی و حضور موفق آثار ایرانی در بازار نشر ایتالیا را فراهم آورد. انتظار می رود با برنامه ریزی مناسب مسئولین نمایشگاه کتاب تهران، عوامل نشر ایرانی از فرصت بدست آمده و حضور بیش از ۱۵ ناشر و نویسنده ایتالیایی در نمایشگاه بهره برداری کنند و بتوانند روابط کاری و مفیدی با آنها برقرار نمایند. امید است این اتفاق فرهنگی به چند روز برگزاری نمایشگاه کتاب محدود نشود و تمهیداتی اندیشیده شود تا در قالب همکاری های انتشاراتی بین نشر دو کشور زمینه ها و بسترهای لازم برای توسعه نشر ایران در ایتالیا فراهم آید.